

CONCEPTELE DE REGIUNE DE DEZVOLTARE ȘI POLITICĂ REGIONALĂ ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

SORIN DINULESCU *

Uniunea Europeană cuprinde, în prezent, 28 de state, care formează o comunitate de aproape 508 milioane de locuitori, organizați pe regiuni, în care disparitățile sociale și economice sunt destul de mari. Transformările care au avut loc la nivelul comunității în ultimii ani s-au manifestat atât asupra schimbărilor de natură geopolitică, economică, socială sau culturală, cât și asupra cercetării științifice. Folosirea termenilor de *globalizare* sau *regionalizare* au misiunea de a evidenția noile tendințe de reorganizare a spațiului european actual.¹ Astfel, există posibilitatea ca pe viitor, să poată fi adusă în discuție o Europă împărțită administrativ-teritorial pe regiuni și subregiuni. În acest context, un element esențial la nivelul Uniunii Europene îl reprezintă creșterea semnificativă a rolului regiunilor. Ca element de organizare economică, politică și culturală, zona comunitară se află în acest moment în plin proces de coagulare. În paralel cu elaborarea politicilor comune (industrială, socială, monetară, energetică, de cercetare, relații externe, protecția mediului etc.), politici determinate de necesitățile socio-politice și economice ale spațiului comunitar, a apărut și necesitatea abordării unei constituții la nivel comunitar.

Ca urmare a prevederilor diverselor tratate aflate în vigoare, dar mai ales a modalităților de organizare administrativ-teritorială internă a statelor, transferul competențelor de la nivel național la nivel comunitar și invers este încă limitat.² Totuși, în contextul politic actual, statul-națiune în forma sa consacrată în secolul al XIX-lea își vede poziția amenințată. Regionalizarea statelor este privită ca un element al integrării în care se stabilește o legătură între Comunitate și Regiune, cu dublul scop de a preveni dezechilibrele regionale și de a acorda legitimitate regiunilor și instituțiilor care le reprezintă interesele.³

---

* Drd., Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea din Craiova; e-mail: sorin.dinulescu@yahoo.ro.

¹ Gabriela Prelipcean, *Restructurarea și dezvoltarea regională*, București, Editura Economică, 2001, p. 18.

² Mihaela Bărbieru, *With or Without Regionalization? Realities, Challenges and Prospects in a European Union of the Regions*, în „Revista de Științe Politice”, nr. 47, 2015, p. 73.

³ Mihaela Pacesila, *Regionalizarea în statele Uniunii Europene*, în „Administrație și management public”, nr. 3, 2004, p. 111.

În contextul regionalizării din țările Uniunii Europene, rolul central este deținut de *regiune*, considerat spațiu sau întindere mai apropiată de cetățeni.⁴ Termenul de *regiune* este provenit din latinescu *regio*, cu înțelesul de *zonă*, *arie* sau *domeniu*, iar conform Dicționarului Explicativ al Limbii Române, *regiunea* reprezintă „întindere mare de pământ mai mult sau mai puțin omogenă, dintr-o țară sau de pe glob, care prezintă caractere comune; ținut, zonă”⁵.

Din perspectiva dezvoltării regionale, o regiune poate fi definită într-o manieră diferită, fără similitudini tradiționale, geografice sau administrative în sensul clasic cunoscut. Totodată, prin teoria polilor de creștere, care a fost fundamentată în anii 1950, s-a realizat legătura dintre dezvoltarea orașelor și a regiunilor. Polul de creștere este privit ca o unitate economică capabilă să inducă schimbări structurale regionale, pe care le regăsim atât în rata creșterii, precum și în creșterea producției regionale.

În prezent, ne confruntăm cu o lume a regiunilor, în detrimentul lumii statelor. În Uniunea Europeană, dezvoltarea regională este un proces neomogen, în care anumite regiuni sunt cu mult mai dezvoltate decât altele, iar diferențele economice și sociale sunt însemnate. Acestea sunt înregistrate atât în cadrul continentului, cât și în cadrul statelor naționale. În încercarea de reducere a disparităților, politicile europene de dezvoltare regională au la bază principiul conform căruia țările și regiunile mai bogate trebuie să fie solidare cu cele mai sărace, precum și faptul că din punct de vedere economic „nivelurile de producere mai mici din statele membre și regiunile mai sărace, sau din cele cu o rată înaltă a șomajului, reprezintă o pierdere de potențial și oportunitate pentru întreaga UE”⁶. Deși s-a discutat o perioadă îndelungată despre dezvoltarea armonioasă a tuturor regiunilor dintr-un stat, acest lucru nu a fost posibil până în momentul de față, iar realizarea anumitor parametri în industrie și utilizarea integrală a potențialului uman excedentar din regiunile mai dezvoltate cu atât mai puțin.

Dezvoltarea regională și-a găsit locul pe agenda politică europeană începând cu sfârșitul anilor 1950, sub forma politicilor regionale. Dacă la început, acestea au reprezentat parte integrantă a politicilor naționale, în timp, și-au făcut apariția mai multe instrumente ale politicilor de dezvoltare regională. Astfel, guvernele au oferit „subvenții și scutiri de taxe” firmelor care făceau investiții în regiunile prioritare, investițiile publice și proiectele de infrastructură au fost dirijate în interiorul regiunilor de dezvoltare, iar industriile naționalizate au fost orientate către plasarea investițiilor în aceste regiuni.⁷

---

⁴ *Ibidem*, p. 104.

⁵ *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, a se vedea: <https://dexonline.ro/definitie/regiune>.

⁶ *Politica regională a Uniunii Europene, o sursă de inspirație pentru țările din afara UE?*, 2009, p. 4, a se vedea: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/international/pdf/external_mo.pdf

⁷ Dragoș Dincă, *Regionalizarea administrativă*, în „Cadran politic”, a se vedea: <http://www.cadranpolitic.ro/?p=4885>.

Apariția fenomenelor economice cu impact global reprezintă un moment istoric în evoluția științei regionale. Nivelul mondial din anii 1970, afectat de criza globală, de urbanizarea fără precedent, de apariția și accentuarea activităților de protecție a mediului, a determinat importante schimbări la nivel conceptual în abordarea politicilor de dezvoltare politică și socială, în timp ce teoreticienii regionaliști încercau „să ofere răspunsuri noilor realități constatate”⁸. Tot în această perioadă s-a făcut și o „evaluare a costurilor politicilor de dezvoltare regională, fiind pusă cu acuitate o redefinire a acestor politici, în baza unor termeni de eficiență”⁹.

În domeniul științelor regionale, elementul fundamental este reprezentat de *regiune*, dar și de termeni precum *arie* sau *zonă*. În anul 1973, regionalistul Czamanski definește acești termeni și face o distincție foarte clară între ei astfel: *arie* – termen generic pentru orice parte a spațiului bidimensional, util în analizele economico-sociale (ex: conceptul de arie de atracție a unei piețe cu semnificația de spațiu geografic în care este vândută producția unui producător), *zonă* – termen utilizat pentru suprafețe cu caracteristici diferite în raport cu spațiul înconjurător (ex: zona administrativă și de afaceri) și *regiune* – termen mai precis, ce implică o suprafață în cadrul spațiului economic național suficient de cuprinzătoare structural pentru a funcționa independent.¹⁰ Globalizarea și procesul integrării europene au făcut ca acest concept să capete o importanță deosebită în domeniile științelor politice și științelor economice. Dacă înainte de anii 1990, abordarea predominantă asupra problematicii a fost cea realistă conform căreia regiunile sunt „*recipiente* în care toate elementele fizico-geografice și umane formează un *întreg*” natural, după această perioadă, regiunea capătă noi însușiri, „de construct social, rezultat al acțiunii și interacțiunii dintre indivizii umani”¹¹.

Științele regionale împart regiunile după gradul de încărcătură teritorială, dar și după mecanismele de constituire. Astfel, regiunile pot fi omogene, funcționale sau polarizate.¹² În funcție de scopurile urmărite, analiza regională consideră că regiunile se împart în trei tipologii¹³:

---

⁸ Daniela Antonescu, *Politica de dezvoltare regională a României în etapa postaderare*, București, 2013, pp. 13-14, a se vedea: <http://www.studii-economice.ro/2013/seince130516.pdf>.

⁹ Adrian Gorun, Horațiu Tiberiu Gorun, *Regiunea – comunitate umană sau unitate administrativ-teritorială?*, în Dumitru-Cătălin Rogoianu (coord.), *Regionalizare și politici regionale*, Iași, Editura Lumen, 2014, p. 16.

¹⁰ C. Stanislaw, *Regional planning; National income; Social accounting; Mathematical models, Accounting*, Editura Lexington Books, 1973, apud Aurelian Ionuț Ceaușescu, *Regiunea – element fundamental al economiei regionale*, în „Analele Universității « Constantin Brâncuși » din Târgu Jiu, Seria Economie, nr. 1, 2011, p. 88.

¹¹ Apud Cristian Băhnăreanu, Alexandra Sarcinschi, *Procesul de regionalizare a României și securitatea națională*, București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2012, p. 9.

¹² Gabriel Pascariu, *Analiza regională și urbană (instrumente ale dezvoltării regionale și spațiale)*, pp. 6-7, a se vedea: [http://cse.uaic.ro/_fisiere/ Documentare/Suporturi_curs/III_Analiza_regionala_%20si_urbana.pdf](http://cse.uaic.ro/_fisiere/Documentare/Suporturi_curs/III_Analiza_regionala_%20si_urbana.pdf).

¹³ *Ibidem*, pp. 6-7.

– *regiuni administrative/normative* – acestea urmăresc voința politică și eficiența economico-administrativă. În acest sens, statele comunitare sunt alcătuite din unități teritoriale ce pot asigura o administrare optimă în funcție și de caracteristica constituțională a formei de guvernământ: state naționale (Franța, Grecia), state federale (Austria, Germania), state cu autonomie regională ridicată (Belgia, Italia sau Spania);

– *regiuni funcționale/omogene* – sunt considerate cele mai bune forme de organizare spațială a informației și presupun omogenitate, complementaritate, polarizare. Acest tip de regiune este legată de faza de cercetare și foarte rar se întâmplă să coincidă cu o regiune administrativă;

– *regiuni de dezvoltare/de programare/de proiect* – sunt formele intermediare, determinate de obiective specifice, în special legate de un proces de dezvoltare într-o anumită conjunctură istorică și socio-politică, și sunt rezultatul unei agregări complexe de factori și criterii. Astfel, sunt create structuri instituționale eficiente, iar în anumite condiții, pot dobândi și statut de regiune administrativă.¹⁴

Pentru Klaus Roth, conceptul de regiune se bazează pe omogenitate și eterogenitate, fiind definit de o serie de criterii.¹⁵ Alți autori consideră două categorii de criterii ca fiind relevante – cele *obiective* ce cuprind elemente, factori și funcții precum morfologia naturală, economia, infrastructura, tipul de unitate politică, istoria, religia, limba, etnia etc. și cele *subiective*, care fac referire la aspectele vieții de fiecare zi și la interacțiunile sociale.¹⁶

Conceptul de *regiune* a cunoscut în timp atât o reglementare juridică variată¹⁷, cât și o dezvoltare economică neuniformă.¹⁸ El implică două aspecte principale – definirea și delimitarea unui teritoriu după anumite criterii și, potrivit Oxford Dictionaries, un anumit nivel administrativ sub-statal. În Carta Comunitară a Regionalizării, este definită ca „un teritoriu care formează din punct de vedere geografic, o unitate netă sau un ansamblu similar de teritorii în care există continuitate, iar populația dispune de anumite elemente comune și care dorește să-și

¹⁴ Dacă mărimea, structura și funcțiile sunt cele adecvate.

¹⁵ Klaus Roth, *What's in a Region? Southeast European Regions between Globalization, EU-Integration and Marginalization*, în Klaus Roth, Brunnbauer Ulf (coord.), *Region, Regional Identity and Regionalism in Southeastern Europe*, Part I, Berlin, Lit Verlag Dr. W. Hopf, 2007, p. 21.

¹⁶ Ina-Maria Greverus, *Der territoriale Mensch*, 1972 apud Cristian Băhnăreanu, Alexandra Sarcinschi, *op. cit.*, pp. 9-10.

¹⁷ Simina Tănăsescu, *Regionalizarea în România și implicațiile sale la nivelul cadrului legislativ*, în „Altera”, Anul VIII, nr. 19/2002, p. 5.

¹⁸ Marcel Cușmir, Carolina Macovețchi, *Cu privire la obiectivele regionalizării în Uniunea Europeană*, în „Administrarea publică”, nr. 3(79)/2013, p. 23.

păstreze specificitatea astfel rezultată și să o dezvolte cu scopul de a stimula procesul cultural, social și economic”¹⁹.

Altfel spus, o regiune, care are ca și caracteristică principală conștientizarea interesului regional comun, dat de corelațiile existente între diferitele părți ale unei regiuni, cuprinde „o parte dintr-un teritoriu, delimitată după anumite criterii economice, administrative, geografice, sociale, culturale, istorice, ecologice, care îi oferă o oarecare omogenitate și o particularizare în raport cu spațiul economic național”²⁰.

La nivel european, ne confruntăm cu o oarecare ambiguitate în ceea ce privește definirea termenului de *regiune*. Consiliul Europei o definește ca fiind „un interval de dimensiune medie susceptibil de a fi determinat geografic și care este considerat omogen”²¹.

În conformitate cu Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice (NUTS), sunt identificate unitățile administrativ-teritoriale, în funcție de dimensiunea teritoriului: nivelul localității, nivelul departamental sau județean și nivelul regional. Adunarea Regiunilor Europene (ARE), creată în 1985, a definit regiunile ca fiind „entități politice de nivel inferior statului, care dispun de anumite competențe, exercitate de un guvern, care la rândul lui este responsabil în fața unei adunări alese în mod democratic”²².

Roth a identificat patru dimensiuni ale regiunilor²³:

- *microregiunea* – unitate care este de dimensiunea unei zone mici, de obicei în jurul unui oraș, ce poate fi considerat teritoriu primar în raport cu indivizii. Acest tip de regiune este similar cu NUTS 3 (150.000-300.000 de locuitori);
- *regiunea medie* – de dimensiuni mai mari, decât un oraș sau district, însă mai mici decât o țară, cu denumire și istorie proprii. În anumite circumstanțe, poate deveni națiune de sine-stătătoare (Muntele Negru), însă în cele mai multe cazuri regiunea istorică este aparținătoare unui stat (de exemplu Oltenia). Se încadrează fie ca NUTS 2 (800.000-3.000.000), fie NUTS 1 (3-7 milioane de locuitori);
- *macroregiunea* – dimensiunile sale se încadrează între cele ale unei națiuni și cele ale unui continent (de exemplu Europa de Sud-Est);

¹⁹ Ștefan Niculcea, *Regionalizarea în România – un proiect național între deziderat politic și realitate*, 2015, a se vedea: <http://www.slideshare.net/ȘtefanNiculcea/regionalizarea-in-romania-intre-deziderat-politic-si-realitate-niculcea-stefan-univ-dunarea-de-jos-din-galati>

²⁰ Dragoș Dincă, *Regionalizarea administrativă*, în „Cadran politic”, 2013, a se vedea: <http://www.cadranpolitic.ro/?p=4885>.

²¹ Cristian Iftimoaie, Verginia Vedinaș, Teodora-Gabriela Sandu, Carmen Urziceanu, *Administrația publică locală în România în perspectiva integrării europene*, București, Editura Economică, 2003, p. 55.

²² Aurelian Ionuț Ceaușescu, *op. cit.*, p. 88.

²³ *Apud* Cristian Băhnăreanu, Alexandra Sarcinschi, *op. cit.*, pp. 10-11.

- *regiunea la nivel global* – termenul este uzitat în special în discursul politic și face referire la zone foarte mari, continente sau chiar mai mari de atât (Orientul Apropiat, Regiunea Mării Negre etc.).

Din clasificarea propusă de Klaus Roth deducem ambiguitatea termenului de *regiune*. Indiferent de dimensiunea analizată, „regiunea este întotdeauna o entitate aflată între alte două, atât în plan fizic, cât și în plan conceptual”. În același timp, *regiunea* poate fi și expresie a voinței politice, dar și unitate funcțională pe baza unor criterii geografice sau socio-economice.²⁴

Geograful și profesorul de origine americană John Fraser Hart consideră că nu există o accepțiune standard pentru descrierea regiunilor, acestea sunt „construite, de construite și reconstruite prin interacțiunile dintre diverși actori sociali ca răspuns la schimbările intervenite în mediul lor intern și extern în cursul urmăririi scopurilor lor comune. Astfel, construcția regiunilor apare ca parte a transformării continue a sistemului internațional, ele născându-se, menținându-se și, eventual, încetând să existe”²⁵.

Geografa canadiană Anne Gilbert a abordat regiunea din trei perspective: regiunea ca răspuns local la procesele capitaliste – abordare politico-economică, definește regiunea ca organizare spațială a proceselor sociale asociată cu modul de producție; regiunea ca punct de identificare – o abordare mai puțin folosită și care consideră că principiul obiect de analiză este cultura; *regiunea* ca mediu al interacțiunilor sociale – presupune existența unui mediu cu rol-cheie în producerea și reproducerea interacțiunilor sociale în toate aspectele vieții.²⁶

Aceste abordări critice, dezvoltate în principal la începutul anilor 1980, ne demonstrează că *regiunea* este mai mult decât o unitate spațială, poate deveni un instrument de putere important ce modelează spațiul de guvernare, economic sau cultural și are propria dinamicitate internă. Astfel, problematica regională capătă valențe complexe cu implicații dificil de abordat și corectat. Apar noi teorii regionale, concentrate pe „rolul și importanța instituțiilor și intervențiilor guvernamentale la nivel spațial/teritorial și pe acele politici publice aplicate la nivel regional sau local”²⁷.

Din perspectiva dezvoltării regionale și a integrării europene, s-a conturat o împărțire a regiunilor pe trei nivele: nivel național (regiunile din interiorul unui stat), nivel continental (regiuni ce unesc zone din state diferite) și nivel global (regiuni ce unesc mai multe state din același areal geografic). Dintre acestea, vom face referire în continuarea studiului nostru la regiunile ce intră în componența statelor. Analiza va fi făcută din perspectiva etapelor ce trebuie parcurse de către statele ce aderă la

---

²⁴ *Ibidem*, p. 11.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*, p. 12.

²⁷ Daniela Antonescu, *op. cit.*, pp. 13-14, a se vedea: <http://www.studii-economice.ro/2013/seince130516.pdf>

Uniunea Europeană, pe de o parte, dar și din perspectiva sprijinului financiar pe care UE îl asigură statelor membre și regiunilor acestora, pe de altă parte.

Regiunile participă în mod activ la consolidarea comunității europene și ocupă un loc important în structurile internaționale și în procesele decizionale. În viziunea Uniunii Europene, *regiunea* are un statut preponderent administrativ, fiind considerată eșalonul imediat inferior statului și care gestionează „în plan politic și administrativ o comunitate teritorială ale cărei dimensiuni variază în limite largi”²⁸.

După anul 1993, când a intrat în vigoare *Tratatul de la Maastrich*, deși Europa era alcătuită dintr-un mozaic de regiuni, acestea au reușit să devină piloni importanți ai integrării. Totodată, există și o condiționare reciprocă între stat și regiunile sale, iar principiul subsidiarității este baza competențelor din interiorul oricărui stat.

La 4 decembrie 1996, Adunarea Regiunilor Europei (ARE), reunită în Adunarea Generală de la Bâle, a adoptat *Declarația asupra regionalismului în Europa*, prin care s-au stabilit o serie de caracteristici specifice unei regiuni. Astfel, conform ARE, *regiunea* reprezintă „entitatea publică teritorială corespunzătoare nivelului imediat inferior celui de stat și dotată cu un guvern care dispune de puteri politice proprii”. Trebuie să fie recunoscută de Constituție sau de legislație, să-i fie garantate autonomia, identitatea și structurile de putere. *Regiunea* are personalitate juridică, decide singură organizarea și funcționarea sa, dispune de autonomie financiară, iar domeniile în care o regiune își poate exercita puterea sunt: politica economică regională; politica regională de planificare, construire și locuire; infrastructurile de telecomunicații și transport; energie și mediu; agricultură și piscicultură; educație, universități și cercetare; cultură și media; sănătate publică; turism, timp liber și sport; poliție și ordine publică.²⁹ ARE a mai stabilit și o serie de recomandări pe care le putem considera elemente de specificitate ale unei regiuni: statutul legal deplin, structura de bază este formată din adunare reprezentativă și organism executiv, aplicarea legislației naționale, direct sau prin delegare, intră în responsabilitatea regiunii, deciziile și măsurile luate de stat și care afectează interesele regionale nu pot fi adoptate fără acordul regiunii vizate, regiunea deține rol decisiv în formarea legislației financiare la nivel național, regiunea primește venitul necesar în funcție de performanțele și funcțiunile sale, se aplică principiul solidarității în domeniul financiar, joacă un rol important în cadrul organismelor legislative ale statului, relațiile dintre stat și regiuni, dar și dintre regiuni au la bază principiul respectului reciproc, al cooperării și al solidarității, disputele dintre regiuni și stat pot fi rezolvate prin proceduri judiciare sau arbitraj, o regiune poate semna

²⁸ Adrian Gorun, Horațiu Tiberiu Gorun, Ion Ghizdeanu, Gabriela Radu (coord.), *România și politici regionale*, Târgu Jiu, Editura Academica Brâncuși, 2013, p. 12.

²⁹ Adunarea Regiunilor Europei, *Declarația asupra regionalismului în Europa*, 1996, pp. 1-12, a se vedea: http://aerwww.ameos.net/fileadmin/user_upload/PressComm/Publications/DeclarationRegionalism/.dam/110n/ro/DR_ROUMAIN.pdf.

acorduri cu alte regiuni din cadrul aceluiași stat, o regiune poate acționa la nivel internațional prin încheierea de tratate sau protocoale supuse spre aprobare guvernului central, poate promova cooperare internă sau transfrontalieră bi și multilaterală cu alte regiuni în scopul realizării de proiecte comune, regiunile au dreptul de a constitui, în cadru juridic propriu fiecărui stat, organisme comune cu caracter deliberativ sau executiv etc.³⁰

Raportul dintre stat și regiune, precum și raportul dintre regiune și celelalte entități administrativ-teritoriale trebuie să se bazeze pe loialitate, cooperare și solidaritate. *Regiunea*, ca unitate intermediară administrativ-teritorială, situată la nivelul imediat următor statului și deasupra altor diviziuni (provincii, departamente, districte etc.), are raporturi directe cu statul, care îi delegă o parte din competențele sale. Unul dintre cele mai importante principii în raportul dintre stat și regiune este cel al echilibrului. Statul nu trebuie să prejudicieze sau să limiteze în vreun fel autonomia regională, însă nici regiunea nu trebuie să diminueze cu nimic autoritatea statului. Autonomia regională nu atinge integritatea teritorială și suveranitatea statului.

În prezent, factorii inovatori și cunoașterea stau la baza noilor tendințe ale abordărilor regionale. Totodată, este recunoscută importanța localizării și a intervențiilor publice, iar „noile concepte utilizate în analizele regionale ne amintesc de spațiul diversificat, spațiul stilizat, regiunile cunoașterii, regiunile inteligente etc. Dezvoltarea endogenă devine punctul central al noilor teorii regionale, fiind considerată frecvent un nou mod de a privi și analiza fenomenele economice care au loc la nivel teritorial. În concluzie, dezvoltarea teoriilor regionale s-a realizat concomitent cu evoluția societății umane, urmând un drum sinuos, complex și dificil. Noile abordări accentuează efectul pozitiv al factorilor interni asupra dezvoltării regionale, determinat în special de cunoaștere, inovare, transfer de tehnologie, dar și de resursele naturale și de preferințele locale”³¹.

În statele Uniunii Europene, regiunile și autoritățile administrației locale trebuie să asigure condițiile necesare unei cooperări eficiente și reciproc avantajoase. În acest sens, autoritățile regionale consultă autoritățile locale ori de câte ori este nevoie.

Dezvoltarea regională este un concept relativ nou, apărut spre sfârșitul mileniului trecut, ce are în vedere impulsivitatea și diversificarea activităților economice, stimularea investițiilor în sectorul privat, contribuția la reducerea somajului, măsuri menite să conducă la îmbunătățirea nivelului de trai.³²

---

³⁰ *Ibidem*.

³¹ Daniela Antonescu, *op. cit.*, pp. 13-14, a se vedea: <http://www.studii-economice.ro/2013/seince130516.pdf>.

³² Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene, a se vedea: <http://www.mdrap.ro/dezvoltare-regionala/politica-de-dezvoltare-regionala>.

Politica de dezvoltare regională reprezintă una dintre cele mai importante și complexe politici desfășurate la nivelul Uniunii Europene. Scopul principal al acesteia este de a reduce disparitățile economice și sociale între regiunile comunității și acționează în sensul dezvoltării și creșterii economice. Cuprinde suma instrumentelor și procedeele dezvoltate și aplicate pentru a crește gradul de coeziune economico-socială a ansamblului comunitar. Este concepută ca o politică a solidarității, mai ales în domeniul financiar. Una dintre prioritățile politicii regionale, mai ales după anul 2004, când a avut loc cel mai mare val de aderare³³, a fost acela de a crește nivelul de trai în noile state membre într-un timp cât mai scurt.

Analizând procesul de dezvoltare regională la nivelul Uniunii Europene, putem identifica metodologii de evaluare a impactului pe care politicile regionale le au asupra colectivităților și a disparităților de dezvoltare la nivel inter și intraregional.

În literatura de specialitate, *dezvoltarea regională* este privită ca un proces complex într-o continuă evoluție, ce are ca vector reducerea diferențelor de dezvoltare socio-economică de la nivelul unui anumit teritoriu în complementaritate cu stimularea potențialului său. În vechile state membre ale UE, dezvoltarea regională a constituit una dintre caracteristicile principale de evoluție, iar reformele care au avut loc în aceste state au dus la crearea unui nivel regional funcțional, în care promovarea investițiilor, combaterea șomajului și a excluderii sociale au constituit probleme pe care guvernele au încercat să le soluționeze. Realizarea și dezvoltarea politicilor de dezvoltare regională au reprezentat un răspuns la diferitele tipuri de probleme ce necesitau soluționare prin intervenția directă a guvernelor. Astfel, pentru soluționarea acestei stări de fapt, în timp, s-a creat un cadru legal care să permită o mai bună funcționare.

La nivelul Uniunii Europene, există mai multe modele de regionalizare care se axează pe dimensiuni geografice, pe număr de populație sau pe competențe. Diferențele între statele comunitare nu au permis o uniformitate pentru o regionalizare standardizată, bazată pe aceleași principii.

Dezvoltarea regională este un proces ce nu poate funcționa fără instituții eficiente și cooperare între autoritățile publice, agenții economici și grupurile sociale. Ca și provocări ale Uniunii Europene, rețelele de transport au fost modernizate și dezvoltate, asigurând mobilitatea și accesul către toate regiunile, oferindu-le acestora oportunitatea de a exporta, nu doar de a importa. De asemenea, UE a depus eforturi considerabile și în programele de mediu, cu tehnologii inovatoare și eficiente, care au fost „valorificate în calitate de sursă de creștere

---

³³ Țările care au aderat la Uniunea Europeană, în anul 2004, sunt: Polonia, Slovenia, Ungaria, Malta, Cipru, Letonia, Estonia, Lituania, Cehia, Slovacia.

economică, precum și de păstrare a naturii și prevenire a daunelor ecologice ireversibile³⁴.

Obiectivele politicii de dezvoltare regională sunt coordonate pe dublu sens: pe de o parte, există abordarea la nivelul întregului spațiu comunitar, pe de altă parte, există abordarea specifică fiecărui stat membru, unde se urmărește o anumită dinamică caracterizată de schimbările permanente de la nivel național și local. Politicile naționale specifice dezvoltării regionale în UE sunt granturile pentru investiții și stimulente fiscale, creșterea mobilității forței de muncă, încurajarea inițiativelor tehnologice, controlul dezvoltării și sprijinul acordat micilor întreprinderi cu scopul adaptării la mediul economic în condițiile globalizării, relocarea activităților prin stimulente indirecte și încurajarea dezvoltării rețelilor de cooperare.³⁵

Principalele valori pe care se bazează politica regională sunt reprezentate de solidaritate și coeziune. Prin principiul *solidarității*, se urmărește ca de politica de dezvoltare regională să beneficieze cetățenii și regiunile care înregistrează dezavantaje sociale și economice față de media UE, iar prin *coeziune*, se urmărește existența beneficiilor pentru toți, astfel încât să poate fi diminuate diferențele existente între veniturile și nivelul de prosperitate din țările mai sărace.

THE REGIONAL DEVELOPMENT AND REGIONAL POLICY REGIONAL CONCEPTS IN THE EUROPEAN UNION

(Abstract)

Regional development is a relatively new concept that emerged towards the end of the last millennium and found its place on the European political agenda in the 1950s, in the form of regional policies. Designed as a policy of solidarity, regional development policy is one of the most important and complex policies pursued at Community level. Its main purpose is to reduce the economic and social disparities between the regions of the community and to act in the direction of economic development and growth. In his study, the author provides the reader with a conceptual overview of the notions of regional development and regional policy, analyzing the process of regional development at the level of the European Union.

Keywords: development region, regional policy, community space, financial instruments, economic disparities

---

³⁴ *Politica regională a Uniunii Europene, o sursă de inspirație pentru țările din afara UE?*, 2009, p. 4, a se vedea: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/international/pdf/external_mo.pdf.

³⁵ Gabriel Pascariu, *op. cit.*, pp. 10-11.